

הלכה ברורה

ברכת הריח על פרי שיש ריח רק בקליפתו

יד. פרי שיש ריח טוב רק בקליפתו, אבל בפרי עצמו אין ריח טוב, כגון לימון ופירות הדר, אם הפרי עדיין בקליפתו, מברך עליו "הנותן ריח טוב בפירות", ואפילו אם נחתך אותו פרי לשנים מברך על חציו "הנותן ריח טוב בפירות". אבל אם הסירו הקליפה מן הפרי, אינו מברך על הקליפה כשהיא לבדה אלא "בורא מיני בשמים" יח.

בידור הלכה

בבידור הלכה (סימן רב ס"ק יא) נתבאר שלדעת מרן השלחן ערוך ברכתם העץ, ויש אומרים שברכתם האדמה, ולפי זה שפיר שייך לומר בהם לשון "פרי" ולברך עליהם הנותן ריח טוב בפירות. ומכל שכן כשאפשר למתקן על ידי בישול עם סוכר וכיוצא בזה, שבזה אף החולקים על דברי השלחן ערוך שם יודו שברכתם העץ, וכמו שנתבאר בבידור הלכה שם (ס"ק יב), ולפי מה שכתב המגן אברהם שכל שאפשר לאוכלם על ידי תערובת שפיר חשיב פרי, יש לברך עליהם הנותן ריח טוב בפירות. וכן ראיתי ביד אהרן (הגהות הטור), שהביא דברי המהריק"ש בהגהות ערך לחם (סימן רמז) שכתב, הריח פרחי הפירות קודם שיגדילו כמו אזאה"ר של אתרוג ונארנ"ג וזולתם, נראה לי דמברך בורא עצי בשמים, דעדיין לאו פרי נינהו ולריחא עבידי וכו', וכתב חיד אהרן ללמוד מדברי המהריק"ש שעל פרי שלא נגמר בישולו אף על פי שאינו ראוי לאכול מברך הנותן ריח טוב בפירות. וע"ש.

יח] הנה המהר"ש גרמזאן בשו"ת משפטי צדק (סימן יג) נסתפק לענין קליפת פרי הנארנ"ג שיש בה ריח טוב אם יברך הנותן ריח טוב בפירות, וכתב שאם הוא פרי שלם לכולי עלמא מברך הנותן ריח טוב בפירות אף על פי שאין הריח אלא בקליפתו. וכן בשו"ת גנת ורדים (חלק אורח חיים כלל א' סימן מב) כתב ללמוד מדברי המהריק"ש הנ"ל בסוף הס"ק הקודם, שעל הלימון מברך הנותן ריח טוב בפירות, כיון שנגמר בישולו וחשיב פרי, ושכן מוכח מדברי המגן אברהם (סק"ד) הנ"ל, שאפילו אינו ראוי לאוכלו

לאכילה על ידי מרקחת, (וכן כתבו בהדיא כמה ראשונים, שאינו נאכל אלא על ידי מרקחת) ומברך עליו בורא עצי בשמים כיון שאין עיקרו עומד לאכילה אלא להריח. ומבואר יוצא שאם עיקרו היה עומד לאכילה היה צריך לברך עליו הנותן ריח טוב בפירות לכולי עלמא, אף על פי שאינו נאכל אלא על ידי מרקחת, ואף כשאין עיקרו לאכילה דעת כמה ראשונים שמברך הנותן ריח טוב בפירות. ומוכח להדיא דלא כמו שנסתפק ההלכות קטנות. וכן מוכח עוד ממה שכתב בשלחן ערוך להלן בסמוך, שעל הקלאוו מברך הנותן ריח טוב בפירות, ולעיל בשלחן ערוך (סימן רב סעיף מז) מבואר שהקלאוו אינו נאכל אלא על ידי תערובת. ומבואר יוצא דלא כהלכות קטנות הנ"ל שנסתפק בזה. (ועיין עוד באורך להלן ס"ק כא בדין הקלאוו). ועיין עוד להלן בס"ק הבא שכן מתבאר מדברי רבים מהאחרונים. (ואמנם הרשב"ץ שיובא להלן ס"ק כא סבירא ליה שעל קנה וקינמון מברך בורא מיני בשמים, אולם המעיין בדבריו יראה נכוחה שעיקר טעמו הוא משום דאינו אלא תבלין, ולא נטעי ליה אדעתא דלאוכלו בפני עצמו, ובא רק להטעים התבשיל, ואם כן אין לו חשיבות לקוראו פרי, אבל בדבר שהוא עיקר הפרי, אלא שאינו נאכל אלא על ידי תערובת כדי להטעמו, יודה הרשב"ץ שמברך עליו הנותן ריח טוב בפירות).

ולפי האמור יש לומר שגם על פרי שהוא עדיין בוסר ואינו ראוי כל כך לאכילה, מברך על ריחו הנותן ריח טוב בפירות, שהרי עיקרו עומד לאכילה אלא שעדיין לא נגמר בישולו. ולעיל

שער הציץ

בירור הלכה

(לז) וכן כתבו המסד לאלפים (סימן רד סק"ז) וצספר שמת נפש (מערכת ח') וצספר זכרונות אליהו (עמוד ז') וצספר פקודת אלעזר (סימן רטז) שהמנהג לצרף על הלימון הנותן ריח טוב בפירות. וכן פסק צספר מעס לועז (פרשת תולדות אות פא) לענין חיי לימון. ועיין להרצ המגיה צשו"ת מעט מים (קונטרס שארית הפלטה סימן ז') שמלדד שאין לצרף הנותן ריח טוב בפירות על הלימון, ומכל מקום כתב שהמנהג לצרף הנותן ריח טוב בפירות. וכן פסק אהמו"ר מרן הראש"ל שליט"א בחזון עוצדיה על הלכות צרכות (עמוד שס והלאה) שעל הלימון או האתרוג מצרף הנותן ריח טוב בפירות, ואף על פי שהריח שצלימון אינו אלא מן הקליפה, ודמה מה שכתב הגר"מ לוי זצ"ל צספר צרכות ה' חלק ג' (פרק יז אות טז) שאין לצרף הנותן ריח טוב בפירות על לימון כיון שאין הריח צא אלא מהקליפה, ושמדצרי כל האחרונים מתצאר שלא כדצרי. ועיין להרה"ג ר' דקל כהן צשו"ת אלישיב הכהן חלק ז' (סימן כג) שכתב ליישב דצרי הצרכות ה' צזה. ומכל מקום מדצרי

אלא על ידי תערובת מברך הנותן ריח טוב בפירות, ושכן מוכח גם בשלחן ערוך לענין הקלאו"ו, שאף על פי שאינו ראוי לאכילה בפני עצמו מברך עליו הנותן ריח טוב בפירות. (ועיין עוד באורח להלן ס"ק כא בדין הקלאו"ו). והביאו להלכה בשו"ת צל הכסף חלק ב' (מערכת ל' אות א'). ובאמת שכן מוכח להדיא בספר האשכול חלק א' (סימן כט עמוד סט) שכתב: וכתב רב האי, מאן דמרח באתרוג מברך שנתן ריח טוב בפירות, והני לימני דנפקין השתא מבבל, וכן נראנא וריחני דמשחא ובושמני מברכין כד עבידן לריח. ומבואר בהדיא שמשוה הלימון לאתרוג. וכן ראיתי בשו"ת שאלת שלמה חלק א' (סימן צח) שכתב להוכיח כן מדברי האשכול. וכן כתבו כמה אחרונים, והעידו שכן המנהג לברך על הלימון הנותן ריח טוב בפירות אף על פי שאין הריח צא אלא מן הקליפה **(לז)**.

וגדולה מזו כתב בספר פרי האדמה חלק א' (דף כט ע"א) שאף על קליפת הלימון

מברך הנותן ריח טוב בפירות, אף על פי שאין הריח יוצא אלא מקליפתו, ובפרי עצמו אין שום ריח, והביא בשם הרב בני חיי שנסתפק לענין קליפת הלימונים, ומסקנתו שאין לברך, וכתב לדחותו, ושמדברי רבינו יונה מוכח שאף על קליפת הפרי מברך הנותן ריח טוב בפירות. ובספר אדני פז (סימן רד דף טו ע"ג) כתב, שלפי דעת הט"ז שמברך על קליפת התפוזים בורא פרי האדמה, אף על ריחו צריך לברך הנותן ריח טוב בפירות. וכן פסק בספר אגורה באהלך (דף יז ע"ד) שבין לסוברים שעל קליפת התפוזים מברך העץ ובין לסוברים שמברך האדמה, מברך על הריח הנותן ריח טוב בפירות, כיון דהקליפה חשיבא פרי. וכן פסק בערוך השלחן (סעיף יד) שהמריח בקליפת הפירות שיש להם ריח טוב צריך לברך הנותן ריח טוב בפירות. וכן פסק בספר שלחן המהור (אות ד').

אולם לענין הלכה נראה שעל קליפת הפרי לבדה אין לברך אלא בורא מיני בשמים, שהרי לעיל בבירור הלכה (סימן רב ס"ק כו) נתבאר לענין דין מרקחת שנעשית מקליפות של פירות, שיש לחוש לדברי האחרונים הסוברים שמברך עליה שהכל נהיה בדברו, וספק ברכות להקל. ולפי זה יש לומר דקליפות של פירות לא חשיבי לקרוא עליהם שם פרי, ואם כן אין שייך לברך עליהם בורא עצי בשמים אלא בורא מיני בשמים. וכן פסק מרן החיד"א במחזיק ברכה (סק"ד) ובשו"ת יוסף אומץ (סימן כד), ושם הביא בשם ספר בני חיי בשם דודו, שעל קליפת הפרי שיש בה ריח טוב מברך הנותן ריח טוב בפירות, ובשם המהר"ח אבולעפייא שאין לברך הנותן ריח טוב בפירות על קליפת הפרי, ושיברך בורא מיני בשמים על קליפת הפרי, והסכים החיד"א שעל הקליפה מברך בורא מיני בשמים. ומכל מקום יש לומר דהיינו דוקא כשהקליפה לבדה בלא הפרי, אבל כשהיא עם הפרי מודה החיד"א שמברך

הלכה ברורה

ברכת הריח על עלים ועל פרחי אילנות

טו. עלים של אילנות הנותנים ריח טוב, מברך עליהם "בורא עצי בשמים" (לד). וכן על פרחי אילנות שמהם מתהווה הפרי לאחר מכן, מברך "בורא עצי בשמים", כל זמן שלא נעשה הפרי (לה).

ברכת פירות העומדים גם לאכילה וגם לריח

טז. בדין האמור לעיל (סעיף יג) שפירות הראויים לאכילה שיש בהם ריח טוב, כגון אתרוג ופירות הדר, מברך עליהם "הנותן ריח טוב בפירות", היינו דוקא כשנוטל אותם מתוך כוונה להריח בהם, או מתוך כוונה גם לאוכלם וגם להריח בהם, אבל אם נוטלם רק על מנת לאכול מהם, ואין כוונתו להריח בהם, אלא שממילא כשבא לאוכלם הוא נהנה מהריח הטוב שבהם, אינו מברך עליהם ברכת הריח כלל.

ומכל מקום כיון שיש חולקים בדבר וסוברים שאם כוונתו גם לאכול מהם וגם להריח בהם אינו מברך ברכת הריח, אף על פי שלענין הלכה העיקר כדברי הפוסקים הסוברים שמברך עליהם "הנותן ריח טוב בפירות", מדת חסידות שבשעה שנוטלם להריח בהם יתכוין

בידור הלכה

שער הציון

הנותן ריח טוב בפירות. ונבמחזיק ברכה שם כתב עוד שעל חצי פרי מברך הנותן ריח טוב בפירות, ודוקא על הקליפה אינו מברך אלא בורא מיני בשמים. וכן פסקו בספר מעם לועז (פרשת תולדות אות פא) ובספר עושה שלום (דף צו ע"ב) וע"ש. וכן הביא בהגהות רעק"א (סק"ג) בשם אגרות הפרי מגדים (אות ק'), שעל קליפת התפוז שיש בה ספק ברכה לאכילה, מברך בורא מיני בשמים. וכן כתב בספר זכרונות אליהו (עמוד צ'), שאם נאכל פרי הלימון ונשארה קליפתו יש לברך בורא מיני בשמים, כי דבר זה לברך על קליפה לשון פרי. וכן כתבו כמה אחרונים (לג).

האחרונים מצוואר לכל שהוא עם הפרי שפיר מצרך עליו הנותן ריח טוב בפירות, וכנ"ל. (לג) וכן כתבו בסידור צית מנוחה (אות א') ובחסד לאלפים (סק"ו) ובכף חיים (סק"ט) ובספר ברכת הצית (שער כו אות מה). ועיין בקיצור שלחן ערוך (סימן נח אות ז') שכתב שעל קליפת הפרי מצרך צורא עצי בשמים. ועיין עוד צפתה הדציר (סק"ח) ובתורת חיים סופר (סק"ה) ובשו"ת שואל ונשאל חלק ט' (סימן נא) ובשו"ת יציע אומר חלק ט' (חלק אורח חיים סימן לא עמוד קסה אות ג'), וסימן קח אות קו) ובשו"ת שצט הקהתי חלק ז' (סימן ק').

(לד) כן נראה פשוט מדברי הפוסקים שצוואו להלן לענין פרחי אילנות. ועיין בשו"ת ויאסוף שלמה

(חלק אורח חיים סימן כד) מה שכתב בזה. (לה) כן כתב המהריק"ש בהגהות ערך לחם (סימן רטז) שאם הריח פרחי הפירות קודם שיגדילו כמו אזוה"ר של אתרוג ונארג"ג חולתם, נראה לי דמצרך צורא עצי בשמים, דעדיין לאו פרי נינהו ולריחא ענדי וכו'. וכן הוצא בשו"ת משפטי נדק למהר"ש גרמזאן (סימן יג) ובשו"ת גנת ורדים (חלק אורח חיים כלל א' סימן מז) וציד אהרן (הגהות הטור) ובצרכי יוסף (סק"ג), והציא שכן כתב המהרי"י למח בהגהותיו כח"י בשם מהר"ר זרחיה גוטה. וכן כתב עוד במחזיק ברכה (סק"ז), [והציא בשם ספר אגורה צאהלך (דף יז ע"ד) שהצין ציד אהרן שמצרך צורא עשני בשמים, וכתב שהמגן אצרהס חולק על זה, וכתב החיד"א לדחות שמצרך עצי בשמים]. וכן כתבו החסד לאלפים (סק"ג) והזכור לאצרהס חלק א' (מערכת ז') ובספר שמח נפש (מערכת פ') והצן איש חי (פרשת ואתחנן אות ז').